

Școala Oremii

REVISTĂ PEDAGOGICĂ CULTURALĂ

a Asociației Învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

CUPRINSUL:

T. Mariș: Examenele.

E. Spinanțiu: O pedagogie românească din 1817.

I. Marinescu: Modeste Contribuțiuni pentru determinarea memoriei.

R. Ponta: Un sistem de gândire pedagogică.

Un educator: Cum ne cunosc copiii.

T. Mariș: Pedagogia lui D.: Giorgiu Popa.

Cărți și Reviste.

Dela asociația învățătorilor.

Dela Banca învățătorilor.

Biblioteca Centrală
Pașcuța Arad

Redacția: Str. Oltuz No. 30. Arad.

Administrația: Casa Învățătorilor Bdul Carol I No. 66.

Abonamentul anual 60 Lei. 1 exemplar 6 Lei.

„Scoala Vremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

APARE SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDAC-
ȚIE FORMAT DINTRE COLABORATORII REVISTEI.

COLABORATORI :

Fl. Ștefănescu Goangă, Prof. Universitar Cluj; N. Margineanu, asistent Univ. Cluj; Ion Nisipeanu, prof. București, I. F. Buricescu, prof. București, I. Stanca, profesor; Ascaniu Crișan, dir. liceului Moise Nicoară; S. Spulbereanu, f. inspector școlar; Iosif Moldovan, f. inspector școlar; C. Balla profesoară; A. Vălian, inv.; George Marcu, inv.; I. C. Lascu, inv.; A. Burticală, inv.; T. St. Vicol, inv.; P. Zoțiu, inv.; I. P. Crivăș, inv.; I. Pordea inv.; A. Volungan, inv.; I. Marinescu, inv.; I. Jianu, inst.; A. Păpureanu, inv.; M. Ionescu, inv.; G. Tudor, inv.; Sp. Vâneășă, inv.; Gh. Rediș; M. Florescu, inv.; V. Olariu, inv.; I. Riza, inv.; Al Amancei, inv.; M. Coșoroabă, inv.; A. Billo, inv.; I. Schuch, inv.; Ioan D. Popescu-Bobu inv.; Maior N. Popovici, Pr. Fl. Codreanu, D. Dijmărescu, Fl. O. Roșca; T. Lădaru A. Subescu, R. Ponta, I. Mara I. Balaban. Ioan Cădăriu, Dimitrie Boariu, I. Lucuța, O. Lupaș, C. Dogariu, A. D. Cioară. Traian Popescu, Efrem Țigu Ioan Damaschin, E. Spinanțiu, N. Cârstea, C. David și M. Păun prof. la școala normală Arad.

Manuscrisele nu se mai înapoiază.

Anunțuri și reclame se primesc după învoială.

Manuscrisele, revistele pentru schimb și cărțile de recensat se trimit pe adresa: Dlui **Teodor Mariș, prof. Arad str. Oituz No. 30.**

Correspondența privitoare la administrație: abonamente, schimbări de adresă, revistele înapoiate etc. se trimit pe adresa Administrației: **Casa învățătorilor Arad Bdul Carol I No. 66** pentru Dl. **Sabin Mihuț.**

„Scoala Dremii“

REVISTĂ PEDAGOGICĂ-CULTURALĂ

a Asociației învățătorilor din județul Arad.

Apare lunar, afară de lunile: Iulie și August.

Examenenele.

Intre problemele sulate, în legătura cu reforma învățământului, este și aceea a examenelor.¹⁾

Vom avea examene de fine de an. Am mai avut și probabil va fi timp, când iarăși nu o să avem examene. A avea examene și a nu avea, atârând de concepția despre examene a șefului învățământului nostru.

Suntem absolut convingși, că și atunci când se introduc examenenele, ca și atunci când se șterg, se face cu cea mai curată intenție de a servi cât mai mult învățământul și educația națională.

Intențiile bune însă nu sunt suficiente. Problemele, înainte de a fi legiferafe, trebuie studiate. În special problema examenelor poate fi soluționată definitiv. Știința educației ne oferă mijloace cu ajutorul cărora putem stabili odată pentru totdeauna eficacitatea sau ineficacitatea examenelor. Stabilit odată faptul, ori cum ar fi, n'are rost să se facă atâtea reveniri, când intenția legislatorului, de a servi învățământul, este asigurată prin mijloace științifice constatate ca bune.

Când se introduc examenenele, membrii corpului didactic discută: unul pro, alții contra. La fel se petrec lucrurile și când se abandonează examenenele. Niciodată însă, nu se studiază chestiunea în mod serios, obiectiv și temeinic. În discuții triumfă părerea acelor, cari o știu susține mai frumos, știu să potrivească în jurul punctului lor de vedere argumente mai convingătoare, până când adversarul se înarmează cu altele, cari să le răstoarne. Chestiunea examenelor rămânând în fond tot nerezolvată, pentru că ea atârând cu totul de altceva, decât de dibăcia oratorică a celor ce discută.

Iată chestiunile ce trebuie puse cu privire la examene:

1. Care este valoarea examenului ca măsură a aptitudinii? Lucrările făcute la un examen sunt inferioare sau superioare celor analoage făcute în lecții ordinare? Examenul măsoară memoria sau inteligența? Condițiile

¹⁾ Nu putem ști cum va eși legea din desbaterile parlamentare. În orice caz și numai sulevarea problemei îndreptățește credem, apariția acestui articol.

psihologice în care se găsește candidatul în timpul perioadei de examen sunt bune pentru diagnosticul acestor capacități?

2. Care este forma de examen, care ne dă rezultatele cele mai vrednice de încredere (examene scrise, orale, practice)?

3. Ce influență are asupra elevilor, în timpul anului școlar, *perspectiva examenelor*? Îi descurajează sau îi stimulează? Examenul prezintă un pericol, obișnuind pe elevi să muncească pentru examen, iar nu pentru viață, — sau tocmai din potrivă, în lipsă de scopuri reale de muncă, examenul pune înaintea ochilor copiilor un scop hotărât, dând o formă concretă străduințelor lor?

4. Dacă examenele sunt neapărat trebuincioase la ce epocă a anului e mai bine să le punem? Cum se facem ca ele să nu provoace surmenajul nervozitatea?

5. Pe lângă scopul său propriu de a diagnostica aptitudinea elevilor, examenul îi obligă să revadă cursurile pe cari le-am făcut și să arunce asupra lor o privire de ansamblu. Avantajul acesta răscumpără neajunsurile examenelor?)

La aceste chestiuni s'ar mai putea adăuga și altele, cari privesc în special împrejurările în cari se desfășoară învățământul românesc.

Ancheta ce s'ar putea întreprinde printre membrii corpului didactic asupra chestiunilor de sus nu o considerăm ducătoare la scop, respectiv nu o considerăm suficientă pentru a deslega definitiv problema examenelor. Am dobândi și prin anchetă sugestii prețioase.

Problema examenelor însă, credem că se poate rezolva cu mai mult succes prin experimentări.

Școlile de experimentare, despre cari era vorba, pe lângă alte probleme, ar putea studia și experimenta și problema examenelor.

Școlile de experimentare ar funcționa în aceleași împrejurări, cu excepția examenului, care la unele ar fi, iar la altele ar lipsi.

Când problema examenului va fi studiată și experimentată din toate punctele de vedere, se va cerceta rezultatul, atât al școlilor la cari a fost examen cât și al celor fără examen, pentru constatarea diferenței.

Se va calcula pe urmă, cu ajutorul formulei Lipmann, dacă diferența dintre rezultatul celor două feluri de școli — cu și fără examen — se datorește examenului ori nu.

Natural școlile de experimentare trebuie să funcționeze sub conducerea unor personalități, cari oferă garanță științifică suficientă pentru realizarea problemelor de această natură.

*) Dr. Ed. Claparède: Psih. copilului și Ped. experimentală trad. de Virgil N. Dinulescu pag. 321—323.

În forma aceasta credem, că s'ar putea soluționa obiectiv atât problema examenelor, cât și altele de ex. problema disciplinei: disciplină prin libertate sau prin constrângere, chestiuni de programă și de metod și în general orice chestiune de procedare în învățământ, precum și chestiunea învățământului pe zile întregi, sau pe jumătăți de zile¹⁾

Studiindu-se astfel problemele de educație și învățământ, conducătorii învățământului nostru și-ar putea canaliza energia în direcția aplicării cât mai fidelă a legilor și principiilor aflate, prin elaborări științifice, de bune fără să-și piardă timpul și energia cu reformele a căror roade nu ajung să le vadă nici odată, pentru că viitorul șef al învățământului, ținând cu ort ce preț, cum adeseori vorbește lumea, să fie și dânsul reformat, schimbă, înlocuiește cu altele, legile și dispozițiile antecesorului său.

Dl. Ministru Dr. C. Angelescu, fiind Dsa organizatorul învățământului nostru unitar, este într-o fericită situație, întrucât prin proiectata reformă a învățământului, modifică numai unele articole din legea Dsale, cari în aplicare s'au dovedit susceptibile de modificări.²⁾

Dacă Ministrul Instrucțiunii ar fi stabil, cum dorea un colaborator al nostru³⁾, sau și dacă s'ar lucra numai în continuitate la acest minister, cu timpul poate, am ajunge să avem o lege mai mult sau mai puțin bună, documentată prin experiența unui îndelungat șir de ani.

Dar chiar așa de ar fi — pe de-o parte pentru că educația trebuie să tindă a duce evoluția sufletului omenesc, de unde a lăsat-o natura, pe calea arătată de natură dar și mai repede decât natura, iar pe de altă parte pentru că complexitatea sufletului omenesc, a cărui educație se urmărește prin învățământ, reclamă o studiere mult mai delicată, pentru a o cunoaște, și în afară de observația îndelungată, pretinde utilizarea și a altor metode psihologice și pedagogice — suntem de părerea, că problemele menite a fi introduse în legislația învățământului nostru, să fie în prealabil studiate în școlile de experimentare.

În atari școli metodele noul de cercetare fiind binecunoscute, problemele ce urmează a fi experimentate, se vor analiza din toate punctele de vedere și astfel vor putea fi studiate mult mai bine și fără riscul de a conturba întreg învățământul țării, în interval de timp foarte scurt, cu noul legiferări.

Dupăce în forma aceasta s'ar studia problemele amintite în acest arti-

¹⁾ Învățătorii din orașul Arad, unde de câțiva ani se fac, într-o parte a anului, lecții pe zile întregi, iar în cealaltă parte pe jumătăți de zile, ar putea demonstra cum e mai bine, dar aceasta nu având în vedere numai frecvența, ci și calitatea muncii școlarelor în orele dela 11—1 față de cea din orele dela 2—4.

²⁾ Aceasta pentru că urmașii Dsale, dintr-un timp, n'au avut timpul necesar pentru a-l înlocui legea cu alta. Încercări însă s'au făcut.

³⁾ Școala Vremii Nr. 2. pag. 16.

col și altele și s'ar constata că sunt bune, urmează a se preciza până în cele mai mici amănunte normele de procedare, apoi să se introducă în legislație generalizându-se pentru întreg învățământul țării.

O astfel de reformă, (aflată de bună) în urma unui studiu serios și obiectiv, nu putem concepe, că ar mai putea fi schimbată din partea cuiva cu altă subiectivă numai de dorul de a fi reformator. Atare reformă ar avea toate îndreptățirile de a dăinui timp îndelungat.

Numai după o astfel de legiferare i-ar reveni Ministerul Instrucțiunii rolul de muncă cu adevărat constructivă. De aici încolo ministerul va crea împrejurări favorabile din toate punctele de vedere și mijloace corespunzătoare realizării scopului urmărit prin lege. Se va îngriji de pregătirea personalului didactic și a organelor de control în vederea aplicării cât mai conștientă a legii.

Prin discuții numai, fle între membrii corpului didactic, fie în cabinetele ministerului, nu se pot soluționa în mod obiectiv problemele de actualitate pedagogică.

Discuțiile pot aduce contribuția lor asupra problemelor de natura celor amintite în articolul de față, numai după ce în mod științific au fost fixate deja principiile fundamentale și normele de procedare ale problemelor.

O lecție de ex. predată de mai mulți dascăli, cari respectă în întregime exact aceleași norme de procedare și aceleași principii didactice, va avea efecte și rezultate diferite, conform constituției psiho-fizice a prelegătorului.

Aceste diferențe constituiesc contribuțiile noastre personale, cari se manifestă în aplicarea ori cărei probleme, chiar atunci, când principiile fundamentale sunt aceleași.

Asupra acestor contribuții personale da, discuția este bine venită. Rolul ei e de a da posibilitate de perfecționare, principiilor fundamentale stabilite de știință, prin contribuțiile personale excepționale ale unor practicieni. Așa dă practica sugestia teoriei.

A reforma altfel și atât de des cum s'a obișnuit la noi, până în prezent, este rău.

T. Mariș

O „Pedagogie“ românească din 1817.

(Urmare)

La începutul veacului al XIX, cel mai mulți învățători dezvoltau numai activitate intrașcolară. Tot ce li se întâmpla școlarilor în afară de cei patru pereți al școlii era considerat ca făcând parte din purtarea de grijă a părinților.

Insuși N. Petrovici, tălmăcitorul Pedagogiei și Metodicii lui Villom,

spune în § 36 asupra datorințelor „cele din afară de școală”, că supravegherea școlarilor pe stradă și acasă va părea ceva nou, căci „nu e datina sau obiceiul, ca să albească învățătorul și grija aceea”, deși această îndatorire încă face parte din sfera datorințelor învățătorului.

„Cu adevărat învățătorul caută să albească grija de ceale ce lucrează învățăcelii lui; cuvântul acesta *lucrarea și purtarea* e un lucru mare la învățător. Dară pentru ce trebuie să învețe pruncii? Eu socotesc, că pentru aceea, ca întru toate lucrările lor așa să pășască, după cum au învățat. Așa dară când zice învățătorul: Ce grija am eu de purtarea pruncilor? au doară nu e tocma așa, ca când ar zice: Numai să capăt eu banii miei (simbria adevărată salariul), apoi atunci mie e tot una, ori vor învăța școlarii miei ceva, ori nu, și ori se vor folosi ceva cu învățătura mea, ori o vor bateo în vânt; și ori vor fi ei înțelepți și norocoși, ori nu vor fi. *Unul ca acela carele grăește întru acest chip, e vrednic să se lipsească de chelmarul său*.”

Învățătorii nu trebuie să uite — spune autorul — că ei sunt copiii „în loc de părinți”. Ei vor da școlarilor și învățatură și și regulile purtării celei bune și-i vor ști pe aceștia să și împlinească acele reguli, fiindcă purtarea cea bună a copiilor cere: 1. *Învățătura* și 2. *Deprindere*.

Pentru împlinirea acestei îndatoriri, învățătorul va întreba săptămânal odată pe elevi despre purtarea lor afară de școală.

Mai înainte de a fi întrebați copiii asupra purtării lor, *învățătorii vor trebui să se încredințeze „de iubirea de adevăr a pruncilor”*.

Importanța acestei proceduri trebuie arătată și părinților, cari încă trebuie să întrebați asupra greșelilor copiilor lor. Dar învățătorul va căuta să sfătuiască pe părinți cum să și crească copiii.

Autorul crede, că nu este lipsită de importanță nici ținerea lunară sau trimestrială a unui examen, în prezența părinților, ca elevii să dea seamă de progresul realizat în învățatură și purtare. Conform rezultatelor obținute, elevii vor fi „lăudați” sau „defăimați”.

Elevilor defăimați, să nu li-se la însă nădejdea, că prin bună purtare și ei se vor putea îndrepta.

Examenul să fie o sărbătoare, spune autorul. „Nu vor fi însă părtași acestei sărbători, elevii, cari „au avut purtare slabă”.

* * *

Între mijloacele disciplinare, N. Petrovici amintește „Pedepsele și darurile”.

D-se spune, că „pedepsele sânt de lipsă, pentru că printrânsele se aduc pruncii cei îndărăptnici la ascultare”.

De asemenea „darurile trebuie să ațâțe vocea pruncilor către învățatură”.

Atât pedepsele, cât și darurile vor fi întrebuințate foarte rar, pentru

ca să producă efect. Nici când să nu pedepsim din mânie, nici să recompensăm cu părtinire, ci să fim domoli și blânzi.

Pe lângă toate acestea, este neapărată nevoie „să cunoaștem inimile pruncilor”, ca să-l știm trata după merit.

Nu este pedagogic să facem deosebire între elevi după starea socială a părinților, ori după îmbrăcămintea elevilor.

Autorul sfătuiește să nu facă ceea ce a făcut odată un învățător bătrân, care spunea: „Această fetiță are foarte frumoasă ceapsă pre cap, eu nu o pot lăsa pre ea să șeară între ceea lați prunci. Acest om zicând așa, arăta, că șeau fost perdut mintea la cărunteață”.

Tot atât de nepedagogic este să-și aleagă învățătorul pe unul dintre elevi, să-l dea dovadă de iubire și preferință față cu ceilalți, numai pentru faptul, că „doară a prânzit eri, sau a cinat aseară la masa tătănisău.”

La aplicarea pedepselor încă să fim foarte circumspecți și să procedăm cu deosebit tact.

Celui ce greșește prima dată, i-se iartă greșala. Va fi numai dojenit. Elevii mândri, încăpăținați și neascultători vor fi totdeauna pedepsiți.

Nu vor fi aplicate pedepse cari să rușineze pe elevi, fiindcă „rușinările, suferințele și batjocurile” fac pe copil să-și piardă „simțirea și toată cinstea”. „Iușimea, mânia și nedomolirea învățătorului împletrește inima pruncului”.

După cele de până aci, autorul pune întrebarea, că ce fel de pedepse și daruri se pot întrebuința? Constată, că cei mai mulți învățători aplicau pe vremea aceea pedeapsa corporală cu „bătul, nueaua sau vâna de bon”.

Dânsul mărturisește apoi, că nu poate suferi bătăile în școală. Școala o consideră drept „loc de desfătare”, ca să fie cercetată cu cea mai mare bucurie de elevi.

Pedeapsa aplicată de învățător să fie o urmare firească a neorânduelt sau a faptelor comise. Bătul și nuiiua trebuie scoase din școală. Se va evita și așezarea elevilor în „scamul asinului, sau să poarte asinul zugrăvit la plept, mergând din școală către casă”. E recomandabil însă să fie despărțit de ceilalți camarazi copilul „care se arată neascultătoru, moșac, când umblă cu minciuna și face alte snoabe mari”. Cel ce strigă în școală și se joacă, poate fi scos din școală. Numai în cazuri extreme „se poate acața pruncului o țeduliță la grumazi, pre carea numele lui scris este”.

Pedeapsa cea mai mare este, când învățătorul arată pe copii nevrednic de a dobândi „țedulița” de laudă¹⁾.

¹⁾ Biletel de 10 cm. lungime, pe care se scria: „Cu sârguință”. Asemenea bilețele se distribuiau elevilor diligenți, în fiecare oră. La finea săptămânii se adunau, iar elevii primeau „Atestat” săptămânal, în care se trecea și numărul biletelor primite. Recompense de acest fel se mai dau și azi.

Dacă „țedulița” eră o recompensă dată, pedagogia de acum 100 ani mai cunoștea și alte recompense. Astfel școlarii cari s’au distins prin diligență și purtare „capătă și omenie de a fi spre folosul școalei, adecă capătă o diregătorie în școală”.

Asemenea datorii, cari pot fi îndeplinite de elevii merituosi sunt: „a culege toate materiile în școală, a da ajutoriu învățătorului dar nu a împlini datorințele lui și tabla legilor școlasticești a o luă jos din cul, a o purtă, și ce e mai mult după osebită vrednicie a o ceti celora lați”.

Învățătorul nu va aplica pedepse pentru lipsa de sârguință, până nu va cunoaște cauzele aceleia. Lipsa de sârguință nu se va pedepsi nici când prin „bătăi și sudalme”. „Dacă se află vre un prunc în școală, carele nu învață cu sârguință, căutați a) oare nu e acela sărac și prost; și del veți află, că e așa, atunci nul pedepsiți, ci încă lăudați, și îndemnați pre el, zicându: *Ha, ha, fiule, bine, bine, vezi, că tu astăzi teai îndreptat. Mie îmi pare bine. Ostenestete și mai încolo.* b) Cercați, oare nu e leaneș; și del aflați așa, ziceți: *fiule, eu văd, că tu ai fost leneș, și pentru aceea astăzi nu nu pot săfi dau țedulița; deci, de mi mai veni odată așa, ca astăzi, să și că te volu așeză unde fi locul, adecă, vezi colo pre scamul leaneșilor.* Luați bine seama roguvă. Învățătorilor, ce vam zisi! Apoi feritivă, ca nu cumva să faceți aceastea din mânie, sau din iuțime, sau cu amenințeri de pedepse, nici de cum; ci după cum aduce cu sine ne înverigata lipsă a regulilor, și a sfintei dreptăți: *Fiește care lucru trebuie să fie la locul său*”.

În fine autorul mai dă câteva sfaturi învățătorilor. Astfel să nu se sfătuiască mult cu pruncii și să procedeze față de dânșii în totdeauna amăsurat individualităților, asigurându-i că de-i vor urma sfatul, școlarii lor vor iubi școala, vor frecventa-o și vor avea purtare mai bună.

Dar datoria învățătorilor este nu numai de a da bună creștere copiilor, ci și de a-i lumina cu lumina învățăturei astfel, ca să poată fi cu vremea „oamenii buni și de cinste”.

Ca să atingem acest scop, nu este suficient ca elevii să-și însușească numai purtare bună, deși cine la tinerete este bun, supus, ascultător și credincios, așa va fi și la bătrânețe. Pe lângă purtarea bună, învățătorul va împărtăși elevul și de alte învățături. Autorul ne arată în cele ce urmează cari sunt învățăturile ce trebuie predate copiilor și cum îl vor învăța pe el învățătorii.

La întrebarea ce să învețe copilul, autorul arată, că elevii trebuie să învețe numai ceea ce le pot lipsi cândva, apoi „așa să învețe, ca să se poată folosi vre odată cu cele ce au învățat”.

În urmare, în loc să le îngreunăm memoria cu tot felul de învățături, ar fi mult mai bine și mai folositor, dacă am obișnui pe elev „ca preste

toată viața sa, la toate împrejurările adecă stările împrejur ale sale, să se poată însuși pre sine afla, și ajutoră, *pentru ca la toată ocazia singur și fără de nici un ajutoriu, gândind și nevoinduse, să învețe cele ce îi sânt de lipsă*”.

Omul nu poate însă, să învețe nimic prin sine, dacă nu „bagă sama la lucrurile, și la urmările lor, și cugetă după dănsule”. Elevii încă trebuie să învețe în școală să la seama și să cugete.

Autorul susține afirmația aceasta cu următorul exemplu, luat din viață: „Când vrea un tinăr să fie rotar, atunci mai stornii lui gătește lui multe roate, loitre, și osii, pentru ca să le vindă, ci îl învață, cum să poată el singur a face de acelea”.

Bazat pe cele susținute până aci, autorul cere învățătorilor, ca să nu „însărcineze” pe copii cu învățăturile, căci nu se vor ști folosi de ele, ci să-i învețe, ca ei înșiși „să scornească” și să afle învățăturile, ce le sânt necesare. „Și așa aceste singure de prunci socotite și aflate învățături, nu prea lesne se vor putea pierde”.

Elevii — cel puțin până la al treilea an de școală — să nu învețe nimic prin memorizare și chiar și atunci să le explicăm textul, ca să-l înțeleagă și numai apoi pot să-l memoreze.

Ar fi și mai bine, zice autorul, dacă materiile, ce se dau copiilor spre memorare „ar fi scrise în versuri proaste, și dulci”, și memorizarea să nu se facă decât o lecție săptămânală.

Regulele și formulele încă ne folosesc numai când le înțelegem. Elevii încă își vor însuși regulile prin multe exemple și „osăbite întâmplări”. Numai după ce elevii au înțeles exemplele și „întâmplările”, vor putea să-și „agonisească” și alte învățături mai înalte „însă practicește”.

Este adevărat, continuă autorul, că, dacă învățătorii vor urma aceste sfaturi, nu vor putea face ca școala „să strălucească la publicul Examen”, fiindcă nu vor putea chema copiii pe rând, ca să „buiască” ceva de rost înaintea „auzitorilor”.

Dar, dacă învățătorii trebuie să se ferească a obișnui pe elevi să memoreze învățătura, ei vor trebui să se desbare și de patima de a da copiilor să învețe „ce nu se cuvine” ca: să cânte cântece lumești, să fie oratori, teatraliști sau „comedianți și D-zeu știe ce de toate”, căci datorla învățătorilor este da a lumina sufletul și „pe om al crește, eară nu a produce păpușe și jucărele”.

Datorla școlii este să obișnuască pe școlari să la seama și să cugete, căci „omul cugetând învață a cugetă și prin deprinderea minții, se face înțelept”.

Cugetarea e definită astfel: „A cugetă este a considera, adecă a so-

coti un lucru, sau ideea lucrului, și potrivirile lui cu împrejurările, adică stările împrejur și cele de acum, și cele viitoare ale cercă și ale scârmână”.

Dar, deși fiecare lucru ne dă materie de cugetat totuși unele lucruri ne aduc folos îndoit. Este deci cu drept, ca să alegem asemenea lucruri ca materie de cugetare.

Asemenea materii sunt: „Măestria numerilor sau aritmetica, cunoașterea omului, cunoașterea societății, cunoașterea închieturării a lucrurilor ca niște cauze și faceri, cunoașterea noastră, cunoașterea cauzelor a boalei sau a betesugului, și a multelor nenorocite întâmplări, cunoașterea legăturii a lucrurilor celor rele și neplăcute cu cele bune și frumoase, cunoașterea potrivirii a omului cu pământul, cu lăcuiitorii, și cu producturile pământului: Legea, sau învățătura pentru potrivirile omului cu Dumnezeu și pentru nădejdea lui”.

Aceste materii trebuie predate mai întâiu de toate și să nu pierdem vremea cu alte lucruri nespornice.

La predarea unei materii să ne întrebăm întotdeauna: „Oare putea fi știința aceasta școlarilor mei acum, sau cândva spre un folos? Oare putea fi întâmpla cândva în viața lor așa ceva?”

Autorul mai cere eliminarea limbii latine din programele școlilor orașenești.

Dar nu tot ceea ce este de folos se poate preda oricând elevilor. *Învățătorul va trebui să țină seama de vârsta școlarilor, căci gradul lor de pricepere diferă la diferite vârste.*

Pentru ca școlarii să fie înțelepți trebuie să ia seama și să cugete la „obiecturile cele din afară”, făcând comparații între ele.

Școlarilor li-se va atrage atenția asupra ideilor ce posed ei înșiși despre lucruri, chiar și despre acelea cari nu cad sub simțuri. Vom purcede însă dela cunoscut la necunoscut.

Să se dea școlarilor „apriate idei”. Din tot ce învățăm să estragem învățătură. Cuvintele date ca învățătură să fie „apriate, și cunoscute, căci nimic pe lume nu e mai încălzit decât limba multor oameni”, cu un cuvânt să luăm seama la cuvintele noastre, ca și la limbajul elevilor.

Învățătorii să fie „hotărâți și limpezi întru cuvântarea” lor și să întrebuințeze mereu aceleași cuvinte frumoase. Să nu vorbim multe, fiindcă „tot cuvântul de prisosit întunecă și încălcește vorba”. Să cercetăm, că înțeleg oare elevii cuvintele întrebuințate de noi.

De e posibil, să aducem lucrul de care vorbim în fața elevilor, apoi să le poruncim „să ia sama bine” la el. „Această aducere înainte e foarte de lipsă, și de folos”.

Dacă nu s’ar putea arăta lucrul, să i-se prezinte cel puțin icoana a-

celula. Și, dacă nici aceasta n'ar fi posibil, învățătorul să-l desemneze și să obicinuiască pe elevi să-și *„poată închipui un lucru numai prin idee”*.

Să tâlcuim, lucrurile cele necunoscute, prin cuvinte și lucruri necunoscute”. Să obicinuiască elevii „să la seama la sfârșitul lucrului, și apoi din acela să culeagă cauzele cele ascunse”.

Dacă voim ca elevii să înțeleagă învățăturile morale, trebuie să-i clarificăm asupra alor 3 chestiuni: „1. Ce însemnează cuvântul, ce se cuprinde în cuvântare; 2. Cum e legat un cuvânt de altul; 3. Cum poate învățătorul afla, pentruca să tâlcuiască gândurile și ideile pruncilor, așa plasă (fel) de experiențe, simțiri, și exempluri, care lor cunoscute sânt și care ei cu adevărat leau avut odinioară, sau încă și în zi de astăzi le simt și le iscusesc.”

Dimensiunile să se raporteze totdeauna la o măsură cunoscută și hotărâtă.

Învățătura morală încă trebuie limpezită și predată pe baza istoriilor morale. Istoria biblică încă ar fi folositoare mult. Apoi sunt de lipsă și istorioare cari se întâmplă zilnic. Dacă vrem ca învățăturile să fie primite de copii arătați-le urmările greșalei. *Faceți aplicarea continuă a învățăturilor predate căci fără deprindere nu ajung nimica. Copiii să se convingă, că nu e deosebire între a ști și a face.* Învățătura morală să se treacă pe tabla legilor.

„Nici odată să nu predați învățăcelilor voștri alte morale învățături, fără numai de acelea, cari sânt potrivite anilor, isteției și stărei lor. Nu trebuie să se silească învățăcelii, ca deodată să învețe toate și să se deprindă întru dănsule. Cine cere prea mult, acela nu capătă nimica.

Autorul încheie apoi Pedagogia cu sfaturi „pentru datorințele învățătorului”, arătându-le de ce trebuie să se îngrijească, pentru ca să poată fi „ce trebuie” să fie.

Adevăratul învățător trebuie să câștige iubirea copiilor prin bunătate, blândețe, iubire și răbdare. El va povățui pe elevi spre ascultare, orândulală și sârguință, dar va trebui să albe singur aceste însușiri.

Învățătorul să fie oglinda tinerimei și să știe să predea acestela învățăturile de lipsă. Iar ca să știe predă, trebuie să cetească neconținut cărți „care sânt pentru școală întocmite”. Să pregătească lecțiile înainte de intrarea în școală, făcându-și plan de ce are să facă.

Învățătorul mai trebuie să trăiască în bună înțelegere cu catichetii și să se sfătuiască cu dânsii asupra lucrurilor neînțelese.

Materia predată va fi trecută într'un „ziarlu”¹⁾. Învățătorii vor răspunde în acest ziarlu la următoarele:

„1. Ce ați predat, și cum ați tâlcuit; 2. Oare pututau pruncii înțelege

¹⁾ Ar corespunde Registrului de prezență de azi, dar acel „ziariu” era mai vast și parcă mai corespunzător.

aceea, sau ba, și pentru ce nu? 3. Cum ați pășit la așa fellu de întâmplare, de nu putură pruncii să vă înțeleagă, și judecați, oare nu s'ar fi putut aceea întralt chip produce; apoi a doua zi cercați și întru acesta chip. 4. Oare fostați voi, sau școlarii voștri, când sau predat învățătura, treji, sânguitori, și luători de samă; sau ba, și pentru ce nu? 5. Acesta au priceput cu așa fellu de tâlcuire, iară aceleia am trebuit săi tâlcuesc întralt chip. 6. Acesta au fost fără de orânduială. 7. Eu am trebuit așa să încep cu el, și aceasta meu ajutat, sau nu meu ajutat". Acest ziaru îl recomandă pentru cel puțin un an de activitate.

Sfătuește apoi pe învățătorii tineri cum să-și îndrepte școlile.

Arată în fine, că cei cari sunt nepăsători față de îndreptarea școlii, greșesc.

Încheie spunând, că învățătorii tineri nizuiesc să facă din școlari oameni buni și luminați cu învățătura.

E. Spinanțiu.

Modeste contribuțiuni pentru determinarea memoriei.

6. Memoria tactilă.

Pentru determinarea acestui fel de memorie parțială, am întrebunțat următorul test: cu o zi înainte de experiență, am pus copiii să pipăie diferite obiecte lungi (o linie), late, grele (măsuri de greutate: 1 kg.), ușoare (un tâlv voluminos, dar foarte ușor), reci (ghiață), calde (puțin jar într'o cutioară de metal), tari (o bucată de lemn), moi (lână) aspre (un ciur sau o răzătoare de hrean), rotunde (o roțiță), etc.

A doua zi dimineața, după ce elevii au cunoscut caracteristicile acestor obiecte, i-am legat la ochi pe fiecare în parte cu o batistă și i-am pus să pipăie, individual, timp de 20" și 15" zece obiecte așezate ad-hoc pe masă.

După memorare am introdus în cutia mesei obiectele cari au format tema, am deslegat elevul la ochi și i-am poruncit să ceară obiectele și să le așeze pe masă, așa după cum le-a pipăit.

Reproducerea a fost benevolă.

Notarea am făcut-o după observațiunile precedente, atât doar că este vorba de corpuri pipăite de elevi.

Rezultatul acestor experiențe este cel înregistrat în tabloul general de mai jos:

Tabloul general al memoriei tactile.

[illegible]

Cu aceasta am terminat experiențele pentru determinarea memoriei. În numărul viitor al acestei reviste vom scoate concluziunile pedagogice care se desprind din experiențele pedagogice ce s'au efectuat până acum.

Iosif N. Marinescu.

„Un sistem de gândire pedagogică.”

(Urmare)

Pentru a putea pune concluziile pedagogice necesare în educația morală, Dl. Prof. G. G. Antonescu studiază întâi psihologia actului voluntar. Află că, la executarea actului voluntar, se disting trei elemente: Reprezentarea actului, executarea actului, elemente primordiale și un al treilea element sentimentul, care are un rol secundar.

Contrar teoriilor susținute de unii filozofi-pedagogi, după care reprezentarea actului este elementul cel mai important în săvârșirea actului voluntar și deci ar fi suficientă în educația morală, formarea convingerii morale, autorul arată că și executarea actului este de aceeași importanță pentru orice act voluntar. Pentru ca un act voluntar să poată fi socotit și moral, trebuie să cuprindă în sine noțiunile de caracter, energie și moralitate. Aceste elemente sunt împrumutate din pedagogia lui Herbart, care până aci a fost socotit un intelectualist pur.

Dl. G. G. Antonescu mai aduce în sprijinul tezei Dsale și teoria imaginilor kineztetice. Imaginile kineztetice sunt: „*urmele pe care le lasă senzațiile de mișcare ale propriului nostru organism*”. (pag. 411.) Ori pentru a fi posibilă executarea oricărui act voluntar, deci și a celui moral, este necesară existența unor astfel de senzații kineztetice. Din aceste premise date de psihologie se scoate concluzia pedagogică că odată cu convingerea morală trebuie formate și deprinderile. De aci vom putea urmări întreaga desfășurare a concepției autorului în educația morală. Importanța activității practice sub toate felurile aci își află explicația. Tot pe aceasta se bazează și critica utilitarismului american, pentru că dă activității practice o bază, ce nu este condusă de principiile morale și psihologice, ci privește activitatea practică ca scop în sine.

Interesant este capitoul XVI. „Îndrumarea morală a voinței”, unde se vorbește despre supraveghere, pedepse, recompense, exemplu, etc.

Noi vom urmări deslegarea practică a tezei întrepătrunderii elementului reprezentativ și a celui executiv în actul moral. Aceasta o aflăm în capitoul XVII „Curente contemporane în educația morală”.

Sunt prea cunoscute curente contemporane în educația morală, așa că

nu mai este necesar să mai insistăm asupra lor. E un curent cel individualist reprezentat de Elen Key, care cere ca educația să se facă în cea mai deplină libertate. Nimic să nu se impună copilului. Libertatea cerută de individualiști a degenerat în anarhie,

Un alt curent cel al rigorismului cere dimpotrivă, nu libertate copilului ci, o disciplină severă.

Drumul de mijloc este reprezentat de curentul fœrsterian, prin disciplina liberă, caracterizat prin ajutorul ce se da spiritului „în dobândirea suveranității asupra simțurilor” (pag. 509).

Conform curentului fœrsterian, educatorul contribuie la formarea personalității morale a elevului, ajutându-l pe acesta, ca el însuși, liber, să se creleze ca om moral.

Aplicarea principiului f. o. este aci credem evidentă.

Convins că numai printr-o astfel de educație morală, bazată pe disciplina liberă, se pot forma cetățenii necesari mai ales al unui stat democratic ca al nostru, autorul a aplicat însuși această metodă, cunoscută sub numirea de conducere de sine a clasei. Dar în special meritul Dsale este de a fi creat în întreagă țara un curent favorabil aplicării acestei metode dacă nu în întregime măcar în parte.

Din interesantul studiu despre educația estetică expunem numai concluziile ce se desprind în mod natural, concluzii puse în serviciul aceluiași principiu formativ organicist.

În capitolul „Importanța artei în cultura timpului nostru”, ni se arată, că, pentru înțelegerea cosmosului, nu este suficientă rațiunea, ci multe probleme, prin chiar natura lor, cer alte mijloace de pătrundere cum ar fi cele suprarăționale, iraționale, și afective. Artă folosește accentuat tocmai acest element intuitiv afectiv, deci ea satisface unei necesități. Mai mult, între elementele raționale și cele intuitiv afective este o strânsă legătură. Dacă nu am fi prea încorsetați, în drumul ce ne-am propus, am aminti interesante exemple puse în susținerea acestei teze. Domnul G. G. Antonescu arată ca atitudinea estetică este caracterizată prin trei stări. Una de contemplare a operei de artă, când prin fenomenul „*insimțire*” sau emoție estetică, contemplatorul este și el un creator, prin faptul că se crează în sufletul său sentimente cari conexeate intuiției produse de obiectul de artă, produc însuși fenomenul numit *insimțire*.

A doua stare este a creierii operei de artă. A treia este că opera de artă ajută la însăși creierea de sine a omului. Și aceasta este cea mai însemnată. Cine nu s'a simțit mai bun, mai moral, după contactul cu o operă de artă, nu se poate spune că a gustat acea operă. Deci vedem că și arta ajută mult la formarea personalității morale, mai mult chiar decât

educația intelectuală și morală. Școala a folosit până acum puțin acest mijloc.

În studiul Dlui G. G. Antonescu asupra educației estetice, aflăm apoi o mulțime de probleme: ca raportul dintre educația estetică și cea intelectuală și cea morală, importanța educativă a educației estetice. Pentru punctul nostru de vedere este suficient ceea ce am arătat, că și la educația estetică este aplicat principiul f. o.

Propunându-ne a demonstra, ceea ce alți recenzori numai în treacăt au afirmat, că pedagogia generală a Dlui G. G. Antonescu este un sistem de gândire pedagogică perfect unitar, am fost nevoiți a urmări într-o singură direcție problema pusă, neglijând o mulțime de alte probleme ce se pot pune vorbind de o operă, de o așa mare importanță, cum este cartea Dlui G. G. Antonescu.

Aci, de încheiere vom face câteva considerațiuni de ordin general.

Remarcăm însemnătatea ce se dă cunoașterii studiului individualității elevului; individualitate ce trebuie cunoscută, pentru ca educatorul prin toate mijloacele să poată ajuta la formarea organică complexă a personalității elevului. D-sa consideră că metodele cele mai bune, pentru cunoașterea individualității copilului, ni le oferă metodele de observare.

Studiind chestiunea educației naționale, Dl. G. G. Antonescu o preferă pe aceasta în locul uneia internaționaliste, căci națiunea este ceva organic pe cât timp internaționalismul e o noțiune abstractă, căreia nu-i corespunde nimic real.

Dl. G. G. Antonescu posedă o putere de convingere remarcabilă.

În problemele în care părerile lectorului, cu o cât de puțin pronunțată individualitate, diferă de cele ale autorului; lectorul termină totuși a accepta argumentele aduse, se pare în așa fel, ca anume să nu destrame părerile personale ale cetitorului înainte de a-i fi pus altele în loc.

Problemele de filosofie cea mai dificilă sunt puse cu o claritate puțin obișnuită. „Profesorul” se simte în fiecare pagină, fără ca prin aceasta stilul să devină didactic, arid.

Socotim necesar apoi de a mărturisi impresia ce o produce această carte, impresie analogă celei ce o simți în fața unei grandioase opere arhitectonice, unde detaliul este cu aceeași minuțiozitate urmărit ca și esențialul, pentruca ansamblul să fie desăvârșit.

Romulus Ponta.

Cum ne cunosc copiii.

Având în vedere, că sufletul copilului este destul de complex și că el nu se poate prinde cu toată preciziunea în calcule matematice, educatorul trebuie să utilizeze toate mijloacele pe cari ni le pune la dispoziție pedagogia, în tovărășie cu experiența noastră,¹⁾ pentru a ne putea apropia de copil, pentru a-l iubi pe copil și mai ales pentru a ști cum să-l iubim precum și alte considerente de cari trebuie să ținem seamă pentruca să nu stânjenim formarea sufletului copilăresc, educația lui.

Multă vreme educatorul a fost un tiran; iar copiii niște robi, a căror voință, spontaneitate și manifestare erau anihilate de autoritatea despotică a educatorului.

Dealtfel și educatorul avea multe neplăceri; munca lui fiind fără rezultate din cauza încăpăținării și nepăsarea micilor ștregari cari, în mod înconștient, îi plăteau cu aceiaș monedă.

Apoi concepția despre educație s'a schimbat mult și ca atare raporturile dintre învățător și elevi, s'au îmbunătățit în mod simțitor. Învățămintul s'a democratizat și el, fiind în spiritul timpului. Învățătorii și elevii conlucrează împreună ca niște buni prieteni: fiecare cunoscându-și rostul său, ajută la consolidarea situației și atingerea scopului suprem.

Învățătorul apropiat de elevii săi, își capătă simpatia lor și cu aceasta și încrederea. Intrat în aceste posesii el poate să exploreze sufletul elevilor așa cum dorește.

Conduc de aceste idei am întreprins într-o zi o anchetă, al cărei rezultat îl dau mai jos. Am vrut să aflu ce cred elevii despre învățătorul lor, fiindcă noi știm ce credem noi despre el. Am fixat pe tablă acest subiect: „Ce cred eu despre dl. învățător.”

Le-am atras atenția să nu iscălească foaia de hârtie pe care fac compunerea, deoarece eu nu trebuie să știu a cui este lucrarea.

Ei trebuie să scrie acolo tot ce cred despre dl. învățător — bine dacă știu sau rău. Le-am dat și alte instrucțiuni asigurându-i că, oricât de rău ar scrie cineva, nu va avea nici o consecință. Lucrarea care va cuprinde adevărul va fi cea mai bună.

Elevii au început să scrie. Eu am stat la catedră ca nu cumva să influențez întru nimic sinceritatea lor. Când au terminat toți, a strâns unul lucrările și mi le a dat mie. Acasă le-am citit. Vă mărturisesc că am simțit o bucurie mare citind aceste lucrări, deși după cum veți vedea în multe din ele sunt avizat de incorectitudine.

¹⁾ Școala Vremii Nr. 6—1932 pag. 2.

Cenzura elevilor mei a fost severă dar dreaptă. Nimic nu le-a scăpat din vedere. Calitățile au fost remarcate de toți elevii, aproape la fel — așa după cum scrie elevul acesta:

„Eu iubesc pe dl învățător pentru că spune povești frumoase nu ne ceartă, ne mângăie sau ne iubește” sau cum scrie altul: „Dl învățător face dreptate, ne dă note cum se cuvine, e frumos și credincios în Dumnezeu.”

Povestirea frumoasă, dreptatea și bunătatea sunt calități cari plac elevilor. Deasemenea le place corectitudinea învățătorului: *„Mie îmi place de dl învățător că vine mai înainte la școală și nu lipsește niciodată”* scrie un altul.

Nu le place ca învățătorul să fie parțial. Iată cum redă unul această subiectivitate a învățătorului: *„Mie nu-mi place la dl învățător că pe C. și N. nu-i pedepsește. Odată am fost la excursie și N. s'a bătut cu M. și V. Pe M. și V. i a pedepsit iar lui N. nu i-a făcut nimic.*

Mărturia acestui elev ne dovedește că elevii doresc ca pentru același vină să fie pedepsiți deopotrivă, indiferent dacă unul din ei este în recidivă și altul nu.

La fel mărturisește altul: *„Dl învățător al nostru este foarte bun. Explică lecțiile bine însă și el ca și ceilalți oameni are defecte. Eu odată am văzut că a spus la P. greșala la aritmetică — atunci P. a corectat și i-a dat nota 10. Mie îmi place că se poartă bine și cu copiii leneși și cu cei silitori. După cum vedeți am scris puține rele despre Dvoastră, dar numai atâtea știu. Dar ceea ce-am scris am scris cu toată a mea sinceritate.”*

Afirmația e justă. Îmi reamintesc perfect de bine, că am ajutat pe elevul P. la aritmetică. P. este un elev bun dar lipsind câteva zile, nu era în clar cu unele chestiuni și așa n'am vrut să-l înjosesc față de ceilalți pentru a nu-l descuraja, fiind o fire foarte sensibilă. Greșala este că i-am dat nota 10 Puteam să nu dau la niciunul note și treceam peste acest incident.

E semnificativă observația altui elev tot în sensul subiectivității: *„Dl învățător e bun. Nă învăța pe noi bine. Însă cine învață mai bine îl mângăie și cine nu învață pe aceia îi urăște — și nu i iubește*

Pe cine iubește îi dă întotdeauna note mai mari decât merită.”

Trebuie să recunosc, că elevul acesta are dreptate. Eu și ca mine fac și alții — obișnuiesc să dau note mari la toate obiectele elevului care se distinge la anumite obiecte — pentru ca să nu-l scadă la medie. Elevii respectă mai bine ca noi aptitudinile lor și voiesc ca fiecare să ia nota care merită la fiecare obiect. Noi însă nu admitem ca unul care este bun la dexterități să fie clasificat înaintea altuia, care e bun la celelalte studii. Dreptatea e de partea elevului meu.

E interesant că lucruri mici peste cari noi trecem cu ușurință și nu le dăm importanță, pentru copii sunt de o însemnătate capitală în aprecierea învățătorului lor.

Vom înțelege mai bine din cele citate: *Domnul nostru este foarte bun cu școlarii. Ne învață lecția dela școală ca să ne fie mai ușor acasă. Într-o zi la ora de geografie i-a spus lui N. să aducă o nula cu vată la vârf pentru arătat la hartă. N. a uitat. Dl învățător l-a certat puțin. El nu uită.*

Un altul remarcă insuficiența culturii în felul acesta:

„Dl învățător este foarte bun și drept ca nici un alt învățător. Păcat este că nu știe altă limbă, decât limba românească.”

Tot acest elev scrie mai departe: *„N'are nici o însușire rea, dar eu cred ceva despre el. Dacă mă pedepsește, mă pune în colț, ori după tablă, ori îmi pune altă pedeapsă eu atunci cred că este rău și nedrept. Mânia întunecă rațiunea. Ca elevul acesta gândește oricine este pedepsit indiferent dacă este copil sau om - acest elev a mărturisit cât se poate de sincer.*

Destul de obiectiv judecă alt elev afirmând cele următoare:

„Dl meu e bun dar și sever. Dânsul nu ne dă lecții multe vine regulat la școală. Eu îl cunosc de 2 ani. De atunci m'a pedepsit de multe ori. Pentru mine însă drept să spun este un învățător bun. Mă face să-mi dau seama că învățătura nu este jucărie. Afirmatia acestui elev dovedește, că pedepsele aplicate rar și cu rost nu stîrbesc întru nimic simpatia pentru învățător. Tot din această afirmație precum și observările zilnice îmi întăresc convingerea, că sunt elevi care muncesc de bună voie, nu de frica pedepselor.

O mărturie asemănătoare cu aceasta o face alt elev:

„Dl învățător este drept cu noi, și se poartă bine. Ne pedepsește câte odată, dar bine face, ca noi să ne purtăm bine. Pedepsele corporale nu sunt admise de pedagogie, dar nici de copii. Nu pot ști precis ce cred copiii despre aceste pedepse fiindcă eu nu le aplic niciodată. D.n afirmația aceasta: „Mie îmi place de dl învățător că nu bate pe copii și este bun și de aceia că iubeste pe copii“ deduc că elevii au oroare de pedepsele corporale.

Mai au groază și de lucrările prea grele. Citez din lucrarea unuia numai ceea ce ne confirmă acest lucru: *Aia nu-mi place la dl învățător că ne dă la compunere niște lucrări cam grele.*

Observația copiilor e mult mai subtilă de cum ne-o închipuim noi. Nici dispoziția învățătorului nu le scapă. Unul singur remarcă însă acest lu-

cru: „*dl învățător al nostru este de mai multe ori bun, însă câte odată vine dimineața la școală fără voe bună.*”

Enervarea care ne cuprinde câte odată când n'avem voe bună cum zice elevul meu, e observată de alt elev... „*ce nu-mi place la dl învățător e că face lecții mai mult cu cls. II și câte odată vorbește prea tare dar asta nu face nimic.*” Deși elevul a fost indulgent cu mine când zice „*că nu face nimic*”, dar face mult.

Învățătorul e bine să-și păstreze întotdeauna calmul necesar. Alt elev își arată plictiseala fiind silit să execute acelaș fel de muncă. Iată ce zice: „*... nu-mi place de dl învățător că ne pune să facem prea multe lucruri din hârtie colorată.*”

Ținuta învățătorului joacă rol însemnat în educație. Și aici au găsit elevii câte ceva de spus. Iată ce scrie unul: „*Dl învățător are un defect când ne vorbește nouă, totdeauna amândouă degetele și le trece prin față.*” Altul observă altceva: „*Nu-mi place de dl învățător că n'are haina călcată.*”

Altul e și mai pretențios și nu admite ca atunci când explic lecția să țin mâna în buzunar.

Iată cum se exprimă: „*Asta nu-mi place mie la dl învățător ca atunci când explică ține mâna în buzunar.*”

Cunoaștem și noi cât de dăunătoare pentru învățământ este schimbarea dela o școală la alta a învățătorului.

Pare că nici elevii nu se bucură de acest lucru după cum scrie un elev: „*Dl învățător e bun, chiar prea bun și inteligent. Când a fost să se ducă dela școala noastră, eu am plâns de frică că după dânsul va veni altul rău și nedrept.*”

„*Mă bucurat foarte mult când am venit prima zi la școală în clasa III și l-am văzut că n'a plecat.*”

Acestea sunt în rezumat rezultatele anchetei mele.

Putem constata din cele expuse mai sus, că elevii observă destul de bine atât defectele cât și calitățile învățătorului.

Poate pe cetitori să nu-i intereseze aceste constatări, însă mie mi-au adus un real serviciu.

Nu-mi este rușine s'o spun, c'am primit o admirabilă lecție de pedagogie aplicată dela micii mei judecători.

Un Educator.

În legătură cu acest articol avem o dorință, pe care ne permitem a o aduce la cunoștința cititorilor.

Să nu grăbim cu critica colegului nostru, care a desvelit părerile elevilor săi despre sine, nu pentru ca să se laude — căci i s'au arătat și scă-

deri — ci pentru ca — în conformitate cu deviza institutului I. I. Rousseau: *Educatorul să învețe dela copil* — să contribuie la opera de perfecționare a noastră a educatorilor, și deci înainte de a-l critica să încercăm și noi această anchetă, la elevii noștri, apoi în baza rezultatului ce-l vom obține să vedem câți dintre noi vom avea curajul să zicem: *Eu sunt mai bun decât acest educator.*

R.

I. Pedagogia lui Dr. Georgiu Popa.¹⁾

Activitatea principală a lui Dr. Georgiu Popa nu s'a desfășurat în domeniul pedagogiei teoretice. Ea fost, prin profesiunea sa, om de administrație școlară, dar își îndeplinea rolul nu numai săvârșind o muncă administrativă, adică de birou, ci mai ales ca organizator al școalelor și învățământului românesc dela noi, în acele vremuri.

„Om civilizat, s'a învățat și prin cercuri înalte — cu cunoștințe vaste, temeinice și de o cultură superioară, nu era birocrat sec, ci credea că marea sa este să deschidă orizonturi noi în domeniul școalelor de sub conducerea sa, din care cauză avea conflicte cu superiorul său, episcopul Mețianu, un despot în guvernarea dieceziilor. Condus de ideal superioare a scris cărți pentru școalele populare (primare) istorie, fizică aproape unice la noi pe acele vremuri, când aveam numai Abecedarele lui Petri și a lui Popescu, când calificarea învățătorilor se reducea aproape numai la tipic și cant“²⁾.

Doctrina pedagogică a lui Dr. Georgiu Popa se poate desprinde din lucrarea sa: „Merinde dela școală sau învățători pentru popor“.

O examinare cât de sumară a acestei lucrări ne face impresia că autorul nostru, a fost un admirator al genialului pedagog Jean Jaques Rousseau. Putem deduce aceasta, în afară de principiile lui Rousseau, la cari se provoacă în cursul lucrării sale, și din faptul, că la anul 1885 traduce în românește „Contractul social“. O altă traducere, a Contractului social, o avem dela N. Dașcovici din anul 1916. Dacă înainte de Dașcovici n'a tradus altcineva Contractul social, atunci prima traducere în românește, o avem dela Dr. Georgiu Popa.

Tot sub impresia lui Rousseau, cred eu, își intitulează și lucrarea sa: „Merinde dela școală“ sau învățători pentru popor, după cum Rousseau și-a intitulat pe a sa „Emil sau despre educațiune“.

În afară de titlu, lucrarea lui Georgiu Popa mai are și o altă notă comună cu „Emil“ al lui Rousseau; folosul dublu, cu care pot fi utilizate ambele lucrări. Anume: citind pe Emil, simți și o plăcere pentru forma, în

¹⁾ Vezi Dr. G. Ciuhandu: Dr. Georgiu Popa, un om de școală și cultură.

²⁾ I Costă profesor. Scrisoarea sa din 20 Febr. 1932.

care își expune ideile sale referitoare la educație, din care motiv poate fi gustat, ca un roman, și de nespecialiști în ale pedagogiei; iar prin abstracțiuni și generalizări, specialistul află principiile pedagogice ale lui Rousseau.

Citind „Merindea” lui Giorghiu Popa rămâi cucerit prin felul cum știe să-ți deștepte, ba chiar cultive aș putea zice, interesul pentru cultură; deci cultivă, în mod plăcut, poporul pentru care a fost scrisă cartea ¹⁾. Iar prin abstracții și generalizări se desprind ideile sale pedagogice, putând fi astfel citită cu folos și de specialiști în ale pedagogiei.

„Merinde dela școală” nu este o pedagogie sistematică, ci o colecție de 29 lecțiuni, precedate de o dedicație către familia de Mocioni și de o introducere și urmate de o dare de seamă despre examen și o cuvântare a preotului la încheierea anului școlar. Formează însă un întreg armonicos și bine rotunzit,

Din ea desprindem următoarele probleme pedagogice:

1. Problema educabilității.

Prima problemă, pe care trebuie să ni-o punem, când intrăm în studiul unui sistem pedagogic este: dacă educația este posibilă. Această problemă a fost discutată aproape de toți marii bărbați ai omenirii: filosofi, pedagogi și oameni de știință.

Nu vom reproduce discuțiile ivite în jurul problemei educabilității. Amintim numai concluziile, la care au ajuns diferiți cercetători ai problemei în cursul vremurilor. Educația este atotputernică zicea: Platon, Aristotel, Descartes și Locke. Educația este zero susținea Schopenhauer. Educația este posibilă între anumite limite și condițiuni susține pedagogia contemporană.

Autorul nostru încă atinge această problemă în prelegerea XV. unde zice: ²⁾.

„Să ne dăm socoteală de toate împrejurările și vom recunoaște, că meritul rezultatului bun este numai al învățătorului, e vorbă de rezultatul constatat cu ocazia unei inspecții, făcute la școala unui învățător. Cu ade-vărat că unii pedagogi afirmă, că toți pruncii sunt buni dela natură, alții din contră, că sunt dela natură toți răi și despre aceasta e dispută mare. Dar în faptă s'a lămurit și astăzi invităm doctrina să primească adevărul faptelor, care este: că pruncii sunt ceea ce învățătorul va ști să facă dintrînșii. Învățătorul bun va face și va avea școlari buni, cel rău se va plânge, că nime nu-i ajută, că-i sunt contrare toate circum-

¹⁾ Pentru a evidenția acest fapt reproducem textul documentar ceva mai pe larg, decât ar reclama dovedirea principiilor abstrase din el.

²⁾ Merinde, pag. 112.

„stanșele. Pentru o mai clară înțelegere, ascultăți o asemănare. Din cărămidă și var, omul slab face o colibă într'un capăt de sat. Omul mai străduitor, economul, face casă frumoasă și grânar. Vine măestru, arhitectul, el face din cărămidă și var biserici și palate. Materialul e același: cărămidă și var, numai măestri se deosebesc în pricepere și învățături, sunt măestri de multe feluri dela colibă până la palate. Așa și învățătorii sunt de multe feluri, dar materialul e numai pruncu. Nu combat adevărul, că este deosebire între prunc și prunc, de după calități individuale, dar și între singuraticile cărămizi încă sunt deosebiri, în fine totul se reduce la prunc și cărămidă. Precum își înțelege măestria sa, arhitectul va ridica edificiile monumentale, învățătorul va educa oameni epocali. Numai dela Aristotel s'a putut face un Alexandru cel mare”.

Din acest citat constatăm, cu toată precizunea, că autorul nostru este aderent al atotputerniciei educației și în special a educației școlare. Învățătorul, deci școala, face totul.

Să nu ni se pară curioasă această părere a lui Dr. Giorgiu Popa, întâi, pentru că un om, care a muncit cu atâta dragoste, cu atâta însuflețire și abnegațiune toată viața sa pe terenul învățământului, nu se putea să fie condus, în munca sa, decât de un asemenea crez. Dar nu numai atât, părerea aceasta a fost susținută tot cu atâta convingere, ba ceva mai exagerat chiar, de filosoful german Leibnitz, care a zis: „Dați-mi toate școlile din Europa și într'un timp dat vă voi da oameni de cart doriți. ¹⁾ Iată deci deplină identitate în privința educabilității între pedagogul nostru și filosoful german Leibnitz, bine înțeles trebuie să fim socoteală de distanța de timp ce a fost între ei.

Oricum însă, din punct de vedere istoric, românesc, chestiunea educabilității, atinsă în „Merinde dela școală”, merită atenție din partea noastră.

Nu putem trece peste citatul de mai sus fără a reliefa, o lămurire ce e drept, dar foarte categorică, cu privire la rolul pedagogiei experimentale, de a controla valoarea principiilor pedagogiei teoretice, problemă accentuată azi în pedagogie, când zice, amintind despre discuția între susținătorii originii bune și rele a copiilor: „...și despre aceasta e dispută mare. Dar în faptă s'a lămurit și astăzi invităm doctrina să primească adevărul faptelor”....

Tot problema educabilității aparține și următoarea constatare, pusă de autor, în gura fictivului învățător Eugen Umbreanu, în ultima sa prelegere, ¹⁾ în urma vizitei ce o făcuse la trei școlari, atunci bărbați în vârstă. Dintre

¹⁾ I. Găvănescul: Noțiuni de pedagogie generală pag. 18.

¹⁾ Merinde, pag. 270.

aceștia, unul: **Miletiu Turture**, devenise om modest, priceput, sânguincios, cruțător și îndestulat; al doilea, **Porfiriu Tuleu**, om leneș și negândit, se împacă cu orice situație; și **Vincentiu Craiovan**, vanitos, în urma cărei, însușiri ajunge primul, dar în această calitate devine necorespunzător, și păgubitor în același timp și intereselor familiei sale. Iată mărturisirea învățătorului:

„Acum mă veți întreba, de unde vine această deosebire, că toți un învățător au avut și pe toți i-am învățat la fel. Răspunsul este, că deși au aceleași învățături din școală dar nu toți le pun în aplicare, unii fac din contră. De aici deosebirea. Dar la această deosebire nu eu, învățătorul, port vina; și să mă explic. Am avut totdeauna în vedere, că învățătorul este dator să dea învățătură și educație nu numai cu vorba ci și cu fapta, una fără alta puțin poate face. N'aș fi învățător, aș fi un amăgitor și un înșelător, dacă una ar fi învățătura mea și alta purtarea mea. În punctul acesta eu n'am smintit și dacă smintesc, cari mi-au fost școlari, dâșii o fac nu dela mine, fără în contul lor propriu“.

Ce putem constata din acest citat? E o contradicție a celui alt. Dincolo s'a susținut atotputernicia educației școlare, aici vedem trei foști elevi ai aceluiași bun învățător, deveniți vârstnici, cu totul diferiți: unul bun și doi răi, diferind și aceștia între sine, în privința vicilor. Dincolo văzurăm că recunoaște diferențele individuale dintre copii, dar le desconsideră. Copilul va fi cel va face învățătorul, indiferent de individualitatea lui. Aici după ce constată deosebirile dintre indivizii adulți, spune, că dâșii o fac în cont propriu. Nici măcar nu ne spune, că acest „cont propriu“ cui se datorește, individualității înăscute sau mediului?

Este un fenomen curios acesta, al contradicției proprii la filosofi pe tema educabilității. Il găsim și la Locke. Iată ce ne spune Locke în privința educabilității:

„Fericirea sau nenorocirea omului este în cea mai mare parte proprie lui operă. Cu spiritul se înlămplă ca și cu corpul, prin exerciții, deci prin educație, devine ceea ce este și chiar majoritatea acelor calități ce le considerăm ca daruri naturale, cercetându-le de aproape, vedem că sunt produse ale exercițiului, că numai prin exercițiu au ajuns la acest grad de dezvoltare. Pot spune, că dintre toți oameni, cu cari venim în contact nouă din zece sunt ceea ce sunt — buni sau răi utili sau inutili — prin educația lor. Aceasta este tocmai ceea ce provoacă marea deosebire între oameni“¹⁾.

De aici rezultă clar, că Locke este pentru atotputernicia educației. Dar tot în această lucrare, mai departe spune:

¹⁾ I. Locke: „Câteva idei asupra educației“ trad. de G. Coșbuc.

„Între oameni, cari au primit aceeași educație, există o mare diferență de însușiri. Dumnezeu a dat sufletului omenesc o anumită formă, care ca și aceea a corpului, poate fi puțin ameliorată, greu poate fi schimbată și transformată în contra ei”.

Prin urmare ce admite mai sus, neagă în parte aici, când susține, că numai o parte a caracterului se poate transforma prin educație.

Contrazicerea lui Locke, în chestia educabilității, comentatorii lui o motivează, între altele și cu faptul „că lucrarea sa nu e o operă științifică, construită după un plan sistematic, ci este alcătuită din datele ce i le ofereau scrisorile, cari au fost concepute la epoci diferite și tratând chestii diferite”.¹⁾

Dacă contrazicerea lui Locke poate fi justificată prin argumentarea de mai sus, atunci cu atât mai vădit se poate justifica cu aceasta, contrazicerea lui Dr. Georgiu Popa, fiindcă „Merinde” tratează chestiuni foarte diferite și încă în lecțiuni practice. Dar autorul nostru se justifică respective se completează el însuși:

„Dacă națiunea nu face progresul recerșii, nu este cu cale a se arunca vina numai pe școală și pe învățător, căci sunt de vină la rândul lor și: familia și comuna, și parohia, cari încă au să fie tot atâtea școli. Viața întreagă e o școală lungă”.²⁾

Cu această întregire ne dă răspunsul ce-l așteptam, când s’au constatat diferențele între cei trei bărbați, foști elevi al aceluiași bun învățător. Ceeace a produs deoseblirea de caracter a persoanelor amintite, a fost influința mediului, a factorului anonim, pe care acum îl recunoaște, având influință educativă, dupăcum de fapt și are.

Drept concluzie putem spune, că în privința educabilității Dr. Georgiu Popa susține că educația poate transforma caracterul omenesc în totul, adică educația este absolută. Contrazicerea menționată, acum după întregirea de mai sus, se reduce la sfera factorului educativ. Deunde la început considera, ca factor educativ, exclusiv școala și învățătorul, în completarea dată, consideră ca factor educativ și mediul social.

2. Idealul educației.

În jurul problemei idealului educației încă s’au format mai multe teorii. Însuși idealul a variat dela popor la popor și din timp în timp.

Pentru a putea aprecia critic idealul la care ținea Dr. Georgiu Popa, vom arăta raportul între curentul pedagogiei sociale și între curentul individualist, probleme actuale în pedagogia contemporană și pe cari le vedem atinse în „Merinde”.

¹⁾ G. G. Antonescu: Istoria pedagogiei pag. 89.

²⁾ Merinde, pag. 272.

Între aceste două curente — individualist și social — nu poate să existe contradicție. Ele sunt numai două atitudini deosebite, dominate în același timp de ideea generală a educației. Chiar pedagogi sociali, ca Durkheim și Dewey recomandă să se formeze deodată, atât ființa socială, cât și cea individuală. Viața socială trebuie considerată ca o formă, al cărei conținut este individualitatea. Individualitatea și societatea sunt cele două valori, pe care trebuie să le aibă în vedere în orice clipă o pedagogie întemeiată pe realități. Individualitățile, așezându-se în ritmul vieții sociale, își asimilează formele de cultură ale timpului¹⁾

Acest adevăr, fixat în zilele noastre de știința educației, îl vedem foarte clar în țelul către care tindea educația conform concepției lui Dr. Gorgiu Popa. Iată ce ne spune în una din lecțiile din „Merinde“²⁾

„M'am îndesulit să vă conduc a înțelege, cari postulate fac un om „cult” și să iubiți calitățile, cari compun o națiune de cultură“.

Ori aceasta înseamnă perfecțiunea individului, ca prin el să sporim perfecțiunea organizării națiunii, și a societății ceace și azi este idealul oricărui pedagogi bazate pe realități.

3. Factorii educației :

Școala și învățătorul, Familia, Medicul și Inspectorul.

Primul factor, considerat după marcarea pe care l-o dă autorul, este școala și învățătorul. Iată cum ne prezintă Dr. Gorgiu Popa organizația școlară a timpului său :

„Între Mureș și Timiș, Românii au comune mai tot mari. O comună „de aceea s'o numim Câmpieni, este locul istorioarei noastre. În Câmpieni „sunt școli populare (primare) trei, și anume pentru fete una și două pentru băieți. La băieți începe cu inferioara, unde cursul ține trei ani și vine „superioara, cu asemenea curs“.

Pe învățători îl caracterizează astfel :

„Traian Capet era învățătorul școlii inferioare. Bun și blând. Purta „surâs pe buze. Amabil cu ai săi în familie și în școală cu noi. Cine l-a „cunoscut nu se desparte ușor. În absența sa, din cauză de boală, era su- „plinii de domnișoară“³⁾ învățătoare Cartina Viorean o fecioară frumoasă cu

¹⁾ G. Comicescu : Orientarea biologică în știința educației.

²⁾ Merinde, pag. 273.

³⁾ Nu vrea cuvântul „domnișoară“, Zice că, din „domn” și „doamnă” diminutive sunt „domnior” și „domnioară“. Nu avem în limba română „domnișiu” și „domnișia“, vorbe urâte; deci, nu pot fi, din acele urâte, nici diminutive „domnișor” și „domnișoară” ci le-a inventat cineva fără să cunoască eufonia limbei noastre. Argument pentru eufonia corectă află în poeziile lui Alexandri, carele cântă în poezie : „Mărioara“, „Florioara” și nu „Mărișoară” și „Florișoară“.

„manieri de mamă și un grai dulce s'o tot ascultji. Învățam, care de care, să-i facem bucurie mai multă. Când aveam teme de scris ne îndemna: Ve-deți băieți de lucrul vostru; și până să terminăm noi, se ocupa de înce-pători. Multă paciență avea cu cei mici, cari nu se dedaseră încă la ordine”.

„La superioară eră învățător *Eugeniu Umbreanu*, învățător aspru, om mai bătrân și are învățătură mai multă¹⁾).

Iar despre misiunea învățătorului dela care am văzut, că așteaptă totul, susține următoarele: Întâiu polemizează cu autorii vechiului dicton: „Quem Dll odere paedagogum fecere”, zicând:

„Din contră învățătorul imilează pe Cristos, iubitorul de copii, carele a zis: „Lăsați pruncii să vină la mine”. Apoi continuă: „Nu se poate altera adevărul, ce ni-l spune un pedagog, că noi învățătorii suntem organe ale lui Dumnezeu în societate. Dumnezeu prin noi lucrează în comună și na-țiune. Când noi avem o întreprindere nu angajăm de lucrători oameni slabi și ticăloși, ci alegem pe cei mai de frunte, acei de cari ni-e drag. Cum s'ar putea dar noi să fim urâți lui Dumnezeu, când ne-a chemat la conducere, când ne-a ales de învățători, adică de organe luiși? Au cine este să urască organele sale? Dovadă, că Dumnezeu nu a urât învățătoria este, că Cristos a pășit în lume ca învățător. Deci recunoaștem fără a fi sumeși, cu pietate, că suntem dragi lui Dumnezeu noi învățătorii, și misiunea noastră este providențială, este o parte din Dumnezeu ce-l simțim în noi. Cum se va îndoi de Dumnezeu acel învățător, care conștiu de chemarea sa l-a simțit în sine, sau care simțind în sine pe Dumnezeu se va îndoi de sublimitatea chemării sale învățătoresți“²⁾

Al doilea factor educativ este familia.

Rostul educativ al familiei și mai ales colaborarea familiei cu școala, în chestile de educație, ni-o arată chiar cu ocazia înscrierii la școală, când învățătoarea mustră pe copil pentru neatenția, cu care s'a purtat față de dânsa, când s'a prezentat la înscriere în școala superioară:

„Dar de mine le-ai uitat întrebă Domnișoara învățătoare? Multe pre-legeri ți-am ținut și teme multe ți-am cores. Așa sunteți băieții: când mer-geți la superioară, treceți pelângă învățătoarea, fără să-i aruncați o privire. Cu ce să mă aleg? Doar cugeți, că femeea să nu aibă drept la recuoștință? Te întreb, cine ți-a făcut aceste vestimente frumoase? Mama-la, femeea. „Pricepe dar că să cuvine onoare femeii, după partea ei de lucru. Eu sunt învățătoarea la de sexul mamei tale.... N'am putut se refac presupunerea mea (urmează elevul adult, căruia i-se pun în condeiu, în formă de zier,

¹⁾ Merinde, pag. 5.

²⁾ Merinde, pag. 271—273.

„învățăturile dela școală, cuprinse în „Merinde“): Domnișoara a prins știre „dela mama, că voui căpăta haine nouă. De atunci s'a pregătit cu mustrarea „s'o aplice pe vestimentele mele. Așa caută să fie, răspunse tatăl (care, și el „era de față când s'a dat aceasta dojană și o aprobă): Mama ta știe, că la „educație are să țină înțelegere familia cu școala, părinții cu învățătorul. Am „ascultat cu plăcere mustrarea ce ți-a dat-o Domnișoara și i-am mulțumit, „că părinții primesc de bune ce fac învățătorii¹⁾

„Din experiența de azi știu, că mama a fost în conțelegere cu învă- „țătoarea, familia conlucră cu școala și toate decurg după o programă. „Alcun comuna n'ar fi organism viu, ci o strânsură de oameni.“²⁾

Alți factori ai educației, încă sunt luați în vedere de pedagogul Dr. Glorgiu Popa. Iată-i și pe aceștia.

Medicul încă își are partea sa din educația tineretului. Il vedem ținând o prelegere despre combaterea alcoolismului, mai apoi formează o societate de temperanță în comună. In ce privește rostul pe care îl are un medic într'o comună, îl cunoaștem din convorbirea următoare, pe care a avut-o medicul cu Inspectorul școlar, când acesta inspectează școala.

— „Imi pare bine, te salut și-ți doresc bucurie pe cariera de medic. „Reposatul antecesor era bun medic, cu învățături frumoase și cu experiență, „iubia comuna deși n'a fost român. Acum Dia caută să faci ceva mai mult, „să poți îndestuli și sentimentele naționale, că ești român.

— „Eu încă așa am înțeles misiunea mea de medic român, într'o co- „mună română. Antecesorul meu e foarte lăudat și mi-ar fi greu să primesc „o funcțiune după dânsul. Dar mi-am zis: el vorbea slab românește, n'a „cunoscut limba și literatura română. *Eu posed aceste cunoștințe și vreau „să le pun în serviciul medicinei.* Aici este forța mea, superioritatea mea, „față de medicii de alte naționalități, într'o comună română. Sunt convins, că „pentru aceasta m'au ales. Voui satisface așteptării.³⁾

Inspectorului încă îi revine o parte din educația tineretului. Avem un exemplu în prelegerea XV. Il reproducem fiind foarte interesant și caracteristic al vremurilor. Este vorba despre valoarea citirii:

„Cine citește ușor și cu plăcere, acela se va mai califica după eșirea „din școală, dar se va neglija cel care citește în silă, să pretindem accen- „tuare corectă“⁴⁾

Despre calitățile graiului românesc spune următoarele:

„Graiul românului posedă cea mai mare varietate. Noi avem accente-

¹⁾ Merinde pag 9.

²⁾ Merinde pag 13.

³⁾ Merinde pag 108.

⁴⁾ Merinde, pag 110.

„sau tonuri viguroase, din epoca de glorie a națiunii, sunete lirice din amorul național; altele sunt pioase pentru „aliluia“ din biserică, mai avem accente triste sau elegice din timpul suferințelor, altele sunt dulci de pe când a trăit și românul vremuri bune, vremuri dela Dumnezeu. Istoria noastră națională, cu toate perioadele sale, este tradusă în o lungă melodie ce se numește limba românească. Această melodie e lucru, e rezultat din lucru de secole și de mii de ani, la care a contribuit națiunea întreagă, cu o inimă și într'un cuget. Aduși suntem din Italia, din o țară cu multe dialecte; și azi nici unde în Europa nu este limbă mai unitară, fără dialecte, pe un teritoriu așa de estins, dela munții Marmăției până la ai Pindului și la Mare, deși între noi n'au fost legături comerciale și industriale sau politice, numai singură comunitatea noastră de sentimente și de speranțe, cum am zis inima și cugetul. O individualitate așa expresă, nu s'a mai format alta și nu se susține alta de un titlu mai frumos cu un drept mai sfânt! A fost de ajuns comunitatea de sentimente? Istoriograful și filologul stau uimiți; preotul pios răspunde: E o minune, oameni buni, dintre acele minuni ce Dumnezeu le-a făcut adeseori în națiunea română, cu părinții noștri! O vedem fapta. Să celim sonor, ca să se resimțească istoria națiunii și lucrul cel secular și deodată tonurile să se perfecționeze pentru acea zi mare, în care românul va cânta Domnului cântare de biruință și de mulțumire...¹⁾

Un asemenea îndemn — putem spune chiar: profetic cuvânt — pentru tubirea de limba noastră se poate da cu toată insistența și tinerimel de azi, care îi poate lua mult folos, și după realizarea idealului nostru politic-național.

Cărți și reviste

Dr. Gh. Ciuhandu: **Dr. Giorgiu Popa**, Un om de școală și cultură. Monografia părintelui Dr. Ciuhandu înfățișează viața și personalitatea unui om care, prin activitatea desfășurată aici în Arad, ca asesor-referent școlar al eparhiei, a servit mult școala și cultura românească de acum 40—50 ani. Omul acesta a fost Dr. Giorgiu Popa

Născut la 1841, în Câmpenii-de-jos (jud. Bihor) dintr'o veche familie preotească, el a făcut clasele primare în Băița și liceul în Beiuș. Urmează dreptul la Oradea. Încearcă să facă avocatură la Pesta, dar trece peste puțin timp ca prim-redactor la „Albina“, foaie politică națională înființată la Viena de fruntașii români de atunci. În 1870 este ales asesor-referent școlar la Consistorul din Oradea. Acolo stă până la 1872, când trece în aceeași calitate unde rămâne până la anul morții (1897)

Începându-și activitatea publică în gazetărie, încearcă un moment să se avânte

¹⁾ Merinde, pag. 111.

în politica militantă, pentruca apoi să se consacre definitiv operei reclamate de funcția de referent școlar, unde și-a găsit adevărata chemare. Aducea cu sine competența unui om cu o temeinică și bogată cultură clasică și modernă, o minte ascuțită și clar văzătoare, un suflet generos, nobil și desinteresat.

Studiindu-i activitatea, părintele Dr. Ciuhandu arată rolul covârșitor jucat de acest om în domeniul școlar, „ca muncă de inițiativă și ca realizare culturală” mai ales organizând și îndrumând școala populară confesională. Aci este titlul lui de glorie. Căci, luând în primire postul de referent școlar al diecezei arădane, s'a izbit dela început de multe și mari lipsuri. El organizează administrația școlară. El întocmește un „plan de învățământ” (programa analitică) în mod sistematic, condus de principii moderne de pedagogie. El alcătuește manuale didactice și dă acea caracteristică lucrare intitulată „*Merinde dela școală*” unde, tratând chestiuni atât de diverse, găsește ocazia să-și fixeze fugar concepțiile sale pedagogice, etice, culturale. Gândul lui a mers mai departe, stăruind pentru înființarea de gimnazii ale eparhiei. Nu a izbutit, dar intenția ne arată pe ce drumuri înțelegea să conducă școala de aici și cât de puțin a fost ajutat de contemporani.

De sigur, priceperea sa îl indicau pentru lucrări de înaltă concepție, dacă ar fi avut răgazul necesar. Din puținele ce le-a dat în legătură cu școala precum și pe baza diferitelor manifestări publice, părintele Dr. Ciuhandu ni-l înfățișează sub feluritele aspecte ale personalității sale. Astfel ne prezintă concepția sa culturală și de viață, concepția religioasă, atitudinea față de societate și morală, atitudinea în problema ortodoxiei române, concepția politică-națională, etc.

Părintele Dr. Ciuhandu subliniază cu această ocazie un fapt care i se pare caracteristic și indiciu de superioritate a omului. Anume, G. Popa, un mirean, gândește și privește lucrurile prin prisma unei concepții teologice, într-o vreme când pretutindeni concepția materialistă stăpânea spiritele. Credem însă că lucrul este foarte firesc și explicația trebuie căutată în situația specială a Românilor ardeleni. Cărturarii ardeleni, chiar când nu aveau studii teologice, concepția lor avea totuși, ca fond, o cultură religioasă. Viața lor culturală se desfășura sub scutul bisericii și faptul acesta își arată urmările în formațiunea intelectuală a celor ce treceau prin școli. Așadar, G. Popa nu era sub acest raport, un caz izolat. Ca majoritatea intelectualilor de aici, și el, înainte de a fi un om al vremii, era un fiu al națiunii sale. În orice caz, chiar gândind teologic, G. Popa aduce nota lui personală care îi face cinste, -- și care este podoabă chiar întâlnită la un teolog, — anume: *avea spiritul de toleranță*. Poate că această trăsătură îi venia și din faptul că temeliile culturii sale erau în primul rând filosofice și juridice.

Punând în adevărată lumină omul și activitatea, cartea părintelui Dr. Ciuhandu conturează și mai mult, pentru istoria culturală, opera lui G. Popa. Arătându-ne împrejurările în care a trăit și a lucrat fostul referent cultural, în raport cu aceste împrejurări i se va judeca și aprecia valoarea muncii. Ea este mare în măsura în care răspunde unor mari lipsuri servind astfel binele obștesc — Ceeace G. Popa a făcut cu prisosință.

M. Păun

D. Ilieșcu și E. Serafoleanu: *Neamul românesc și alte piese teatrale pentru copii și adulți.*

Autorii urmăresc, deodată cu prezentarea cunoștințelor despre trecutul neamului nostru, într-o formă ușoară și plăcută, și dezvoltarea armonică a sufletului, în cele trei

directii de manifestare: cunoștințe (Să mergem la școală,) sentimente (Neamul românesc într-o seară de crăciun) și voință (Într-o seară de crăciun).

Scopul către care tind autorii, în direcțiile amintite, este foarte norocos al doarece îndreptarea spre aceste idealuri formează baza de existență și de progres a neamului nostru: Naționalism, înțelepciune și moralitate. În special, în ce privește dezvoltarea sentimentului național, autorii au fost în deplină conștiință a scopului urmând redând la pag. 33 dialogul dintre Mirocea și Baiazid — care nu poate lipsi din nici o conferință populară care are de scop dezvoltarea sentimentului național, pentru că aici demnitatea de om și domn român ca și iubirea de țară ni se arată în forma cea mai înălțătoare, sgușduind sufletul oricărui român și umplându-l de mândrie națională.

Ediura autorului: Sânicolaul Mare 1933. Tipografia Petru Mückstein.

Zile de sbucium și glorie de Ion D. Isac cap. în rez. Tip. Bucurina 34.
Războiul cel mare a trecut pentru mulți în lumea celor uitate. L-au uitat bătrâni pentru că nepoții lor nu mai ascultă povești, ci vor să ajungă aviatori, iar maturii de astăzi trăiesc o viață prea trepidantă și'n mare viteză ca să și mai amintească de orori de acum 16 ani.

Cartea domnului inv. I D. Isac are darul de a-ți deștepta în minte toată lumea de fantome și orori pe care ți le amintești ca trăite cândva în visurile unei copilări sbuciumate.

Poveștile lui ne poartă prin locuri atât de scumpe nouă, cedate pas cu pas și numai în urma zdrobitoarei năvale a dușmanului, mare ca număr și mai ales de temut ca armament. Poveștea lui seamănă cu a tuturor eroilor noștri necunoscuți care au rezistat mai mult cu pumnul și cu pieptul decât cu arma, fără ca să-și jante împrăvile sau să-și scoată în lumină virtuțile lată de exemplu, această admirabilă luptă dela Jiu din 14 Oct. 1916 care, aș putea spune ca bătrânul istoric Mihail Coșânceanu. nu e prin nimic mai prejos ca lupta dela Termopile. Aici o mână de bătrâni, femei și copii nu soldați ca acolo, au ținut în loc pe năvălitori. Și totuși e așa de simplă această povestire ca un fapt pe care-l găsești foarte natural la un neam ce mase teme de moarte.

Și la fel e cartea în întregime O înlănțuire de fapte eroice care fac cinste unui popor, dar din care autorul n'a căutat prilejul să aducă laude neamului ce n'a re nevoie de ele.

O recomandăm deci cu toată căldura colegilor din județul nostru.

Asociația Invățătorilor din Județul Arad.

No. 58—934.

Circulară

către subsecțiile Asociației Invățătorilor din Județul Arad.

*Domnule Președinte,
Fraților Invățători,*

Asociația Invățătorilor, ca focar al răspândirii de acțiuni și energii, între împrejurările date, are în vedere două directive: una de interes pedagogic și alta de interes vital. Cea dintâi urmărește idealismul, iar a doua lupta pentru existență. Una fără

alta nu pot ființa. Partea materială bine stabilită îi dă învățătorului avântul ideal, cu ajutorul căruia dezvoltă acțiune intensivă, pentru binele și fericirea celor mulți.

Comitetul central al asociației învățătorilor din județul Arad, în ședința sa dela 11 Martie a. c., a hotărât ca cele două directive ce sbuciumă de prezent pe membrii corpului didactic, să fie date spre studiere și aprofundare, subsecțiilor asociației, spre care scop :

Domii prezidenți de subsecție vor convoca conferințele de primăvară pe una din Duminicile ori sărbătorile din luna Aprilie a. c., dar astfel, ca cel mult până în 25 Aprilie a. c., să se trimită comitetului central, procesele verbale cu toate lucrările ca astfel comitetul să poată pregăti materialul pentru adunarea generală, care se va ține cel mult în jumătatea primă a lunii Mai a. c.

Ca program de muncă pentru conerințele de primăvară se stabilesc următoarele chestiuni :

1. Mijloacele de promovare a învățământului primar, bazate pe principiile școalei active.

2. Revindicarea drepturilor materiale, în legătură cu pertractarea bugetului statului pe anul 1934. Drepturile de revindecat sunt : Gradațiile, sporurile pentru definitivat și înaintare, salarizarea învățătorilor începători, restanțele, întregirea salariului pe baza legii de armonizare și plata suplinitorului în cazul concediului de boală.

Desideratele, provenite din discutarea punctului 2, să fie redactate într-o formă convingătoare și demnă, apoi a se expedia comitetului central, imediat după terminarea conferinței.

E de recomandat, ca pentru prelucrarea materialului celor 2 chestiuni, domnii prezidenți să designeze de raportori pe cei mai destoinici învățători.

În fine dorim ca activitatea subsecțiilor să dea roade bune și binecuvântate de Dumnezeu.

Chișineu-Criș, 22 Martie 1934.

Președinte :

Dimitrie Boarlu.

Secretar :

Mircea E. Nonu.

Banca Învățătorilor din Județul Arad.

Raportul

general prezentat de președintele băncii inv. din județul Arad în ședința adunării generale dela 18 Martie 1934.

Onorată Adunare Generală,

Un mănunchi de învățători probați și alimentați cu experiență bogată în ce privește promovarea intereselor obștești, constatând că criza financiară și economică, ce bântuie de un timp destul de îndelungat, a dus la dezastru material și moral învățătoria noastră din țara întreagă și astfel și pe noi din județul Aradului, îndeosebi prin neplata salariilor pe 3 luni din anul 1931 și două luni din 1932, zic acest mănunchi de învățători — în urma unui studiu bine aprofundat, — a căutat mijloacele de ajutorare, care să scoată învă. din cataclismul de derută materială și chiar morală. Astfel în luna Decembrie a anului 1932, cu ocaziunea unei ședințe a Asociației Învățătorilor s'a luat hotărârea de a emite un prospect și a face propagandă intensivă pentru înființarea unei bănci, numită „Banca Învățătorilor din Județul Arad” cu sediul în Arad.

Cuvântul inițiatorilor s'a întrupat astfel, că la 6 Decembrie 1932, chestura poliției orașului Arad face legalizarea semnăturilor alor 63 membrii fondatori, iar la 29 Dec. 1932 Uniunea de Control Banatul cu Nr. 3337 prevede statutele cu viza oficială și în fine la 4 Ianuarie 1933 prevede statutele cu aprobarea și emite certificatul de liberă funcționare.

Înarmați, deci, cu încrederea și actele legale, Consiliul de administrație și comisia de cenzori la 12 Ianuarie 1933 a pus banca în activitate, având în casă numai o sumă de Lei 10.350. Pentru ilustrarea începutului voiu aminti un episod din prima ședință a consiliului de administrație, când un consilier îmi pune întrebarea: „Dar, bine, cu câți bani începeți banca?” I-am răspuns: Cu 10.350 lei. Mi-a ripostat: Cu atâția bani nu se poate face bancă. Am reflectat: După cum contempiez eu aranjamentul activității, banca noastră nu peste mult timp va dispune de atâția bani, că nu vom ști ce face cu ei.

Dar să vedem, acum, cum s'a desfășurat activitatea în anul întâi.

1. La început, adică la 12 Ianuarie 1933 am avut 63 membri societari
 În cursul anului 1933 s'au mai înscris 145 „ „
 Astfel, la 31 Decembrie 1933, am avut 208 „ „
2. La 12 Ianuarie 1933, banca a avut subscrise 162 părți sociale
 În cursul anului s'au sporit cu 397 „ „
 La data de 31 Dec. 1933 am avut înscrise de tot 559 „ „
3. La începutul activității am avut capital soc. subscris Lei 81 000.—
 Până la finea anului s'a mai subscris „ 198 500.—
 Deci, la 31 Decembrie 1933 am avut subscris Lei 279.500.—
 Capital vărsat la 31 Decembrie 1933 „ 225 840.—
4. În cursul anului 1933, conducătorii băncii noastre, stând pe bază de prestigiu, au câștigat încrederea chiar și a ne-societarilor, ceea ce demonstrează cazul cu economiile depuse spre fructificare în sumă de Lei 118.465.—
5. În tot cursul anului 1933 n'am recurs la împrumuturi din afară, ci am activat prin noi înșine și, spre satisfacția noastră, am putut mulțumi pe toți câți au solicitat împrumuturi. Astfel, în cursul anului 1933 am împrumutat la 99 societari suma de Lei 660.500.—
 Din suma împrumutată s'a plătit „ 243.730.—
 La finea anului 1933, contul împrumutului face Lei 316.770.—
6. Raportăm tot la acest loc, că banca noastră stă în raporturi cooperatiste, ca membră societară cu Banca Cooperativă Centrală din București, cu Federala „Zorile” din Arad, semnând la prima un capital societar de Lei 20 000, din care am vărsat Lei 12.000, iar la Federala am semnat Lei 10 000 din care am vărsat Lei 1000. Suntem membră și la Uniunea de Control „Banatul” din Timișoara, care exercită conrolul în numele Oficiului Național al Cooperăției Române din București.
7. Mai raportăm, că pentru garantarea depunerilor spre fructificare la banca noastră, am creiat la Federala „Zorile” un fond statutar de depozite în sumă de Lei 20.000.

PROPUNERI:

1. După cum se poate constata din contul „Profit și pierderi” la 31. Dec.

1933 ni se arată un beneficiu net de Lei 9.663. Propunem ca acest beneficiu — prin votul On adunării generale — să fie repartizat astfel :

a) Fondul de rezervă	Lei 996.—
b) Fondul cultural	" 996.—
c) Fondul imobil	" 996.—
Iar restul de	" 6.765 —

să-l contabilizăm ca venit pe anul viitor 1934.

2. Imprumutul nou ce ar fi să se contracteze în cursul anului 1934, ținând seamă de capitalul social și fondul de rezervă, să se stabilească la suma de Lei 200 000.—

3. Depunerile spre fructificare să fie onorate cu dobânzi anuale de 4⁰/₀ la vedere, 5⁰/₀ cu termen fix, cu 6⁰/₀ depunerile cu termen mai îndelungat.

4. Imprumutul ce se va acorda unui societar să nu pesteie de 3 ori salariul lunar, luându-se ca bază și numărul părților sociale subscrise, menționându-se, că pentru fiecare 2.500 lei împrumutați trebuie să aibe subscris una parte socială.

5. Dobânda la împrumuturi să se stabilească la 10⁰/₀, calculate în mod sca-dent lunar conform anuităților de replătire în 10 luni consecutive.

6. Se va îndeplini prin alegere locurile devenite vacante prin tragerea la sorti a d-lor Teodor Mariș, Lazar Igrîșan și Ioan Tau. Alegerea se face pentru anii 1934, 1935 și 1936.

7. Să alegeți pe timp de un an (1934) 3 membri ordinari și 3 supleanți în Comisia de cenzori.

8. Să votați bugetul băncii pe anul 1934, atât la venite cât și la cheltueli cu suma de Lei 65.000 —

9. De încheiere vă rugăm, ca în interesul acestei instituții, să faceți propa-gandă dela coleg la coleg, ca fiecare să se înscrie ca membru societar și fieștecarele să se nizuiască a-și creia la această bancă un cont de depuneri spre fructificare, ceiace ușor ar putea-o face din economiile lunare.

Arad, la 18 Martie 1934.

Președinte : s. s. *D. Boariu.*

Membri consiliului : s. s. *Teodor Mariș*, s. s. *Mircea Nonu*, s. s. *Iul. Lucuța*, s. s. *Ioan Tau*, s. s. *Nic. Cristea*, s. s. *Gh. Popa*, s. s. *Eug. Spinanțu.*

Raportul prezintat a fost primit de adunarea generală cu totalitatea voturilor, exprimând totodată organelor de conducere cea mai deplină încredere și mulțumiri pentru conducerea înțeleaptă de până aci

După ședința băncii a urmat adunarea generală a Secției de ajutor reciproc de pe lângă bancă, fixându-se trei tipuri de cotizații și anume : Învățătorii până la 10 ani de serviciu vor plăti la cazul de moarte a cutărui membru o cotizație de 25 lei, învățătorii cu serviciu de 10—20 ani vor plăti 50 lei, iar învățătorii cu peste 20 ani de serviciu sau învăț pensionari vor plăti 100. Tot cu aceleaș drepturi și dato-rințe pot fi înscrise și soțiile membrilor.

Această ecțiune a băncii va tinde ajutor nu numai în caz de deces, ci va veni în ajutorul membrilor săi și în cazul când cineva devine incapabil de muncă și nu mai are alt izvor de câștig, sau cuiva i-se întâmplă o nenorocire în familie, această instituție va acorda un ajutor grabnic celui năpăstuit.

Având în vedere, că banca noastră așa modestă cum este a venit în ajutorul membrilor săi lipșiți, considerând apoi, că Secțiunea de ajutorare încă este atât de necesară învățătorimii noastre, ne place a crede, că nu va rămâne un singur coleg care să nu fie membru al băncii și a Secțiunii de ajutorare nou înființată pe lângă bancă.

Ono. Biblioteca
Palatului Cultural
Arad